

Foaia

pentru

Minte, Anima si Literatura.

N^o. 6.

Sambata 23. Februaru

1862.

ISTORIA ARDEALULUI in 1848—49
de Kóvári Láslo.

Si dreptulu istoricu alu romaniloru.

Dupa marele oratoru alu romaniloru: Marcu-
Iuliu Cicerone, Istori'a e magistr'a vietiei, lumin'a
adeverului, marturi'a tempului, si specululu (oglin-
da) provedintiei Ddieesci. Dupa definitiunea acést'a, data
istoriei de acestu oratoru famosu romanu, istori'a
trebuie se fia indreptariu de viétia ómeniloru, trebuie
se luminédfe lucrurile prin spunerea adeverului, si
se convinga pe muritori despre provedinti'a lui Ddieu,
care gubernéza nevedutu totu universulu, acestu scopu
nobilu, inaltu si multu salutariu numai atunci 'lu va
poté cu succesu bunu ajunge istori'a, déca scriito-
riulu ei cu sinceritate, liberu de prejudeciu, de ura
natiunala si religiósá si fara partinire va propune
intemplantari cu cauzele si giurstarile loru cele neces-
sarie, precum in adeveru s'a si intemplat. Déca
scriitoriulu e cu anima curata, elu va depringe icón'a
lucruriloru asia, catu omulu in cele frumóse, nobile
si bune se se póta desfátá, se se póta anim'a spre
fapte laudavere, glorióse si bune, si din cele rele cá
albin'a din tóte florile campului se póta culege miere
dulce de invetiatura, se póta din gresielele si peca-
tele altora inveti'a a se ferí de foculu acelu mistui-
toriu, care a arsu cas'a fericirei altora; se inveti'a a
incungiura scopului acei periculosi, in carii altii in-
valuiti de valurile egoismului si au frantu naiea do-
rintieluru, si a fericirei patriei si se se faca prin a-
celea pe viitoriu mai intieptu si fericitu (fericitu! pe
carele periclele altora l'au facutu), cu unu cuventu
scriitoriulu istoriei trebuie se spuna adeverulu dupa
cum pretinde santiani'a lui, si dupa cum demanda
regin'a simtiriloru, mintea cea sanetósá, éra nu dupa

placu, si dupa gustulu lumei celei vane si órbe. De
se va abate scriitoriulu istoriei dela acésta datoria
santa prin gresiéla si pecatu, atunci istori'a nu va
corespunde scopului seu celui maretiu si salutariu,
atunci ea va fi magistr'a de erori si conducatori'a
órbá, ce conduce in grópa si in prapastia pe celu
ce o urmédia. Cá o astfelu de istoria mi se vede a
fi si istori'a Ardealului a lui Kóvári Láslo, tiparita in
Pest'a in 1861, pentruca afllu intr'ins'a o multime de
erori, carii cuprindu in sine sementi'a retacirei celei
stricatióse. Unu numeru insemnatu dintre acesti e-
rori suntu infami si lovescu chiaru in viétia politica
a dulcei nostre natiuni romane, si taia in caracterulu
celu frumosu si in credinti'a ei.

Cá onoratu publicu cetitoriu se se póte con-
vinge despre acesti erori, eá se nu cademu in peca-
tulu tacerei celei nerationavere, si cá victoriea se
nu ne condamne, ca tacundu amu consimtitu in con-
tra adeverului cu scriitoriulu acestei istorii, 'mi tienu
de datoria a face cunoscuti urmatorii erori din isto-
ri'a Ardealului alui Kóvári Láslo, carii 'i cugetu a
fi mai mari si mai cu córne:

1. La pagina 20 scrie D. Kóvári Láslo in isto-
ria s'a: ca romanulu mai de multu nu s'a numeratu
intre natiunile Ardealului, care avea activitate poli-
tica: unguuru, secui si sasu, cari trei ajungea cu nu-
merulu romaniloru, siedea in dieta, in care romani-
mea o representa numai episcopulu unitu de legea
grecésca.

2. Totu la pag. 20 díce D. K.: ca romanulu a
fostu iobagiu celoralalte natiuni, — — — ca cei,
carii dintre romani s'au redicatu, au capetatu nobili-
tate ungurésca si socotinduse pe sine de unguuru se
rusina, déca cineva ei aducea inainte originea lui;—
ca romanii cá romani numai asia potea port'a derega-
torii, déca trecea la religiunea gr.-cath.; ca 600.000

neunții de legea grecăscă au fostu lipsiti de bucuri'a vietii politice, si ca acestia dela 1744 încôce neincetatu au urditu, că se se primăscă de a patra natiune.

3. Totu la pag. 20. aseréza: ca poporul romanu antaiu strigă se traiéscă uniunea.

La pag. 21: ca adunarea dela Blasiu din 30. Aprile 1848 a partinitu uniunea (?) Ardealului cu Ungari'a.

La pag. 61: ca preotii natiunii romane si propopii ei rivalisandu dá manifestatiuni, in cari arată a fi salutaria uniunea in privinti'a natiunii romane.

La pag. 65: ca inteliginti'a romana s'a declarat pe lenga unguri.

La pag. 113: ca inteliginti'a unita de legea grecăscă in contielegere cu episcopulu seu Lemé ny astépta binele natiunii pe o cale cu ungurulu si ca partea mai inteliginta neunita a fostu in contra episcopului Schaguna in privinti'a uniunii.

4. La pag. 26. scrie: ca a sositu diu'a, in care si natiunea romana si a trasu diosu larv'a, diu'a adunarei natiunale dela Blasiu din 16. Maiu, care a fostu caus'a causanta la atata sange.

5. La pag. 27. dăce, ca renduié'a guberniala a concesu numai adunare preotiéscă la Blasiu . . . , ca in locul preotiloru s'au adunatu la Blasiu 15000 ómeni, si adunarea preotiéscă s'a prefacutu in adunare de poporu, care pe sine s'a nomitu natiunala.

6. Totu la pag. 27 dăce: ca dela adunarea dela Blasiu natiunea romana a inceputu a se nomi romana, ce in istori'a ungariloru va produce confusiune mare; ca n'aru fi fostu pentru ce se se noméscă romana, pentru ca numele oláh, si olasz (italiani) vinu totu din o redacina, si afinitatea ei si prin nume s'ar' fi manifestatu.

7. La pag. 28 spune: ca tribun'a in campulu libertatii la Blasiu a fostu ornata cu flamure muscalesci si austriace; ca poporul romanu a cochetatu cu doue puteri: cu austriac'a si cu cea ruséscă; cu ruséscă pentru aceea, ea-ci grecii neunții tienu de capu religiunii loru pe Ciarulu muscalescu.

8. La pag. 29 dăce: ca romanii au cerutu in adunarea dela Blasiu in alu 2-lea punctu alu petitiunii, că se se restauredie archi-episcopi'a Blasiului.

9. La pag. 31 scrie: ca in adunarea dela Blasiu in 17. Maiu romanii au denumitu unu comitetu romanu de pacificatiune.

10. La pag. 36 dăce: ca prin sabi'a unguréscă frantulu Goliatu Turcu si a perdutu influinti'a cea vechia asupra Europei, si Ardealulu despartitu de elu a venitu éra la corón'a unguréscă.

11. La pag. 36—39 se silesce a areta: ca Ardealulu a pofitu uniune perfecta cu Ungari'a (uniune reala) si asia uniunea din 1848 nu e din nou escogitata nici e inopinata.

12. La pag. 109 si 110 aserédia: ca comitetulu romanu a inceputu a numi romanimea romana, . . . romanii au vrutu se representedie Rom'a, a cetitu in Eutropiu, ca romanii sub domnirea loru din 107 peste Ardealu mai alesu Traianu a asiediatu colonii romane, pe acésta basa au voitu a continua istori'a Romei celei famóse, dara de ar' întórce cateva in Eutropiu ar' afla pastratu si aceea, ca colonele aceste romane le au scosu din Ardealu cu caderea domniei romane, cum spune istori'a: ne barbaris tradentur.

13. La pag. 112 dăce: ca Barnutiú Siméonu, presiedintele comitetului, acusanuse afara de altele cu cochetare cu muscalii, s'a depusu din profesoria.

14. La pag. 109 aserédia: ca romanii au vrutu se' facea Daco-Romani'a, ca romanii in dílele lui Marte s'au aretatu, ca vreu a se desparti de catra Austri'a.

15. La pag. 109 dăce: ca pretinsiunile romaniloru au trecutu peste marginile egalei indreptatiri, ca ne considerandu ei relatiunea istorica, si etnografica a celorualte natiunalitati, intru nimicu socotindu ei aceea, ca in Ardealu pamentulu secuiescu celu compactu si pamentulu sasescu 'lu amenintiá cu contopire, visá de terenu si de principe separatu.

16. La pag. 67 acusa pe poporul romanu, ca in locu de a multiami, s'a apucatu de a cuprinde, si a ucide.

La pag. 90, ca romanii adunati la Blasiu cá la 15000 au predatu siurele si celariiele domnesci vecine.

17. La pag. 109 fórté reu crede D. K. L.; ca romanii ar' fi vrutu se si castige natiunalitate prin stirpirea intieligintiei magiare.

La pag. 113: ca poporul romanu ar' fi atatu de neintieleptu, cá se créda preotului, candu iarú dăce: acum suntu slobóde tóte, pentrucă Ddieu dórme in trei luni.

La pag. 144, ca poporul romanu in revolutiune

ar' fi miruitu si n'aru fi perdutu nimicu si la pag. 113, ca poporul romanu a fostu ne aptu in campulu bataliei.

18. D. Kővári Láslo in istori'a sa retace abuzurile si tiraniile cele cumplite, care in 1848-49 s'au facutu din partea ungriloru si a secuiloru.

Afara de erorii acesti mai comite D. K. L. in istori'a sa si altii, n'ai alesu bajocurindu comitetulu romanu, prefectii si tribunii romani din 1848 si 49; aci inse lasu se respunda altii, carora faptele acestora suntu mai bine cunoscute de catu mie.

La erorii mai susu memorati miamu propusu, cá semi dau respunsulu meu desfasiurandu deodata in elu si dreptulu istoricu alu romaniloru, fajia cu istori'a lui Kővári Lászlo. Déca se va primi in Foia, ori in Gazeta nu voiu inlardia alu si tramite.*)

G. P.

Adres'a preotiloru dintre muntii apuseni catra S. Sa D. Metropolitulu in caus'a dreptuloru politicu.

(Data in an. trecutu, candu li se denega dreptulu de concetatianu; si se tienea de buitogatoi, candu apera drepturile nationale.)

Cititorii acestoru folie si voru fi mai aducundu aminte, cumca octroanduse in lun'a lui Maiu a. c. de catra comitele supremu alu comitatului Albei de josu, D. Georgiu de Pogány, si de catra comitetulu comitatense din 1848 tienutulu nostru jude si subjude de cercu, si inca in persónele unoru Aron Ferencz si Apathi János, pe candu poporul credea si astepta, ca in puterea diplomei imperatesci din 20. Octombre se fia scapatu de octroari si intratu in constitutionalismu, in care dupa tienérea laudatei diplome si dupa natur'a constitutionalismului, densulu inea se aiba a incurge in alegerea oficialiloru sei, — cu aceste octroari pre catu de neconstitutionali si de arbitrarie, tocma pre atata de reu aplicate la persónele laudatiloru octroati, cunoscuti pana si celui de pre urma locuitoriu tienutulu de necapaci pentru posturile date loru, se casiuna, cá poporul nostru celu blandu si ascultatoriu se si piérda indelung'a patientia si se dechiare, precum facusera si intiegentii

romani dela conferenti'a preliminaru din Aiudu la 25. si 26. Prieru a. c. fajia cu cele lucrande de comitetulu din 1848, — cumca nui recunoscú de oficiali, nefiendu alesi dupa lege, si nece ca au a se apuca, precum cugetau, de schimbarea antestieloru comunali. Cu impartasirea acestei dechiaratiune, deliberrate in adunarea tuturoru antestieloru comunali din totu tienutulu, se insarcinasera parochii din Campeni Nic. Begnescu si Vas. Matora, carii 'si implinira cele incredintiate loru.

Cum se va fi luatu, si pertraptatu, apoi cu ce coloru se va fi ilustratu acea dechiaratiune, voru documenta archivele presidiali, incependu dela celu alu comitatului Albei de josu pana la celu mai inaltu alu cancelariei transilvane aulice, noi inse scimu numai de un'a renduéla presidiale a Escelentiei Sale D. gubernatoru conte Miko, cuprinsa in cerculariulu Escelentiei Sale Mitropolitului Alba-Iulianu din 28/16. Maiu a. c. Nr. 320 si publicatu in sinodulu generale alu preutimei eparchiei Bistrene la 29/17. Iuliu a. c., in care sinodu preutimea s'a aflatu necesitata a respinge dela sene invinótoriu'a renduéla presidiale, cá contra-constitutionale si vetematória de caracterulu statului seu preutiescu, si a dechiara ca se tiene indreptatita si nu numai cá proprietaria, dara deodata si dupa datorintiu'a s'a preutiesca, intre marginile legéi, a egalei indreptatiri si cu privire la inaintarea binelui si a foloseloru poporeniloru sei, a incurge in tóte afacerile comunali, in catu aceste nusu contrarie chiamarei preutiesci. — Cele ce mai pe largu se vedu din adresarea disei preutime catra Esc. Sa D. Metropolitu; precum urmedia:

„Escelentissime D. Archiepiscopo Metropolitu!

Cu gratiósá ordinatiune cercularia a Esc. Tale din 28/16. Maiu a. c. Nr. 320 se demanda: cá, dupa ce prin renduéla Esc. Sale D. gubernatoru conte Miko s'ar' fi aretatu, cumca „in mai multe locuri, si anumu in campeni Abrudului, preutii romani in numele poporului s'aru fi opusu oficiósoloru lucrari ale adjunctului de jude cercuale (szolgabiron), apriatu dechiarandui, ca elu se joca cu viéti'a, daca de locu nu se va departa, si va indresni acolo a lucra cá deregatoru de comitatu, etc. etc.“ Preutii se se ferésca cá de focu de ori ce vorbe, séu fapte, cari ori de cine s'aru puté boteza, séu numi de selnice si de teroristice. —

Noi veneramu prestimat'a ordenatiune a Esc. Tale, si de un'a data si incredentiamu pré aceasi

*) Se astépta de multu.

Esc. Ta, cumca lucrările noastre de pana acum n'au fostu, de catu numai cele mai conforme acelei ordinațiuni, si voru fi si in venitoriu. Eara detorinti'a catra onórea noastră si catra caracterulu preutiescu ne obléga a respunde la provocători'a renduéla a Esc. Sale D. gubernatoru conte Miko si a declara: cumca acea e fundata pe reporturi senistre si calumnióse, facute cu scopu reutatosu de catra inimicii poporului si ai statului nostru, spre a ne retiené dela drepturile, cari constitutiunea si anume diplom'a din 20. Octombre 1860 le garantéza ori carti cive alu patriei fora destingere de clasa, ori de nationalitate si confesiune, ma nu ne indoimu a afirma: cumca cugetulu unoru asemini reportatori se vede a fi, cá se ne supuna, daca s'ar' poté, eara arbitriului despotecu si sclaviei din ante de an. 1848.

Deci cu fiiéscá umilintia premitiendu a) casulu, carele se pare, a fi datu ansa, a se aminti in dis'a renduéla presidiale gubernatoresca campenii Abrudului, b) vomu aduce argumentele pentru drepturile noastre, ce credemu a le avé fația cu cele ce se templa si au a se mai templa in caus'a organizarii constitutionale si autonóme a comitatului si in specia a tienstului si a comuneloru, in cari locuimu noi.

Punctulu a) se reduce la urmátóriele: Venindu la 20. Maiu a. c. in Campeni D. Apathi János, si dupa acea la 28. Maiu D. Aron Ferencz alesi de catra comitetulu comitatense din an. 1848, pre carele in conferinti'a din 25. si 26. Aprile a. c. romanii — senguri locuitori in tienstulu Campeniloru — nu 'lu recunoscúra si aceia, intariti de D. comite supremu Pogány György mai nainte de a fi pusu acesta juramentu in calitate de comite supremu, adeca Apathi cá adjunctu, iara Aron Ferencz cá szolgabireu Campeniloru, poporulu comuneloru consultanduse intre sene, a incheiatu pre acestii din amentitele cause a nu i primi pana la legiuit'a alegere, crediendu se pre sene indreptatitu in puterea constitutiunei a incurge in alegerea funcionariloru sei, dreptu acea m'a pofítitu pre mine unulu din subscrisii Nicolau Begnescu si pre parochulu gr. resariténu Vas. Motora, se ducemu si se impartasimu precitatulu conclusu alu comuneloru; cea ce amu si facutu, dandu tóta reverinti'a, cata s'a cadiutu desu laudatiloru D. Apathi si Aron Ferencz, precum si celoru ce au fostu cu densii DD. Arányi si Boér.

Astu-modu nu e dreptu, ca preutii romani, din Campeni Abrudului s'ar' fi opusu oficióseloru lucrari

ale adjunctului de jude cercuale, dichiarandui, ca se joaca cu viéti'a, déca de locu nu se va departa, si va indresni acolo a lucra, cá deregatoriu de comitatu.— Ca romanii din acestu tienstu pre numitti domni nu iau recunoscutu si nui recunoscera de oficiali de comitatu, e lucru prea firescu, dupa ce aceia sunt alesi in contra diplomei imperatesci din 20. Octombre 1860 fora concursulu romaniloru, si de comitetulu creatu in contra voliei loru, pe temeulu legiloru din 1848, in contra caroru legi romanii s'au luptatu, si in tempurile mai noue de repetite ori au protestatu, cu atata mai vertosu, cu catu acele nece in memerat'a diploma imperatésca nu se recunoscú, ba recunósce-rea, si observarea loru in prea inalt'a patenta imperatésca din 26. Fauru a. c. apriétu se opresce. — Ce se atinge de activitatea prea onoratei comisiuni permanente, pre carea noi din totu sufletulu o respectamu, debue se ne marturisimu adune'a durere, ca acea inca n'a datu romaniloru nece celu mai micu indreptariu, cum ar' avé a se purta fația cu impregiurarile presente atata de critice.

Acum daca mai susu disiloru preuti a fostu iertatu? seu nu? a lua asupra si, si a implini soli'a, incredentiata loru de catra comunele loru? Se va eunósce din urmátóriele. — Adeca

b) noi, cá preuti avemu chiamarea noastră a predica s. evangelia si dupa indreptariulu acestei a procura si a sustiené pacea si bun'a intielegere intre popóre, a inradecina iubirea catra deaprópele, ma si catra inamiculu, apoi a publica supunere catra imperatulu si catra legiuitii oficiali. Aceste noi, marturu ne e Domnulu, si nu ne indoimu a ne provoca si la fasiunile popóreloru noastre, le amu implinitu, si le implinimu la tempulu si la locul seu.

Inse acea inca nu putemu trece cu tacerea, cumca noi la purtarea acestei deregatorii a preutiei nu suntemu tramisi din tíera straina si cumca — luandu afara prea puținulu subsidiu (Wartgeld) de 150 séu 200 fl., nece suntemu platiti de ceneva séu indetoriti ai apera interesele lui, ci noi facundune studiele prescise — cá fili ai patriei, amu intratu in deregatori'a preutiésca, si celu mai multi in unele comune, unde ne amu nascutu si amu crescutu, seu ne amu castigatu bunurile noastre proprie, din cari ne tienemu viéti'a si dupa cari purtamú grautatile publice ca ori care altu cive alu patriei.

Noi prin aceste bunuri, precum si prin parintii si fratini nostrii, apoi cá tati de familia insusi prin

fiii, si prin fiilele noastre suntemu legati de toate interesele patriei, a tinentului, si in specie a comunelor noastre, si suntemu deodata indetorati si catre poporele noastre, pre cari le pastorimu, si dela cari avemu una parte a subsistentiei noastre. — Acum dara in statu constitutionalu, cu carele ne laudamu noi dela diplom'a imperatésca din 20. Oct. incóce, cine ne póte opri pe noi dela esercearea ori carui dreptu civile; ce 'lu avemu dupa proprietatea nostra? Séu a ne retiené dela soliele, cari ni le incredu noue poporele noastre? Dupa ce legile mai de 'nainte (1744) pre noi preutii ne recunoscú de asemeni cu nobilii, prin urmare si indreptatiti, a lua parte in afacerile comitatense, eara prin legile mai noue aceasta indreptatire pentru preuti — abstragandu dela impregiurarea, daca sunt posesionati in comunitate, ori in tinentu — e si mai respicata. Apoi

Au dóra nu in toate tierile, statului preutiescu, si anumitu capeteloru acestuia, i se dau locurile cele mai de frunte in afacerile cele momentóse? Cine a condusu si conduce pre magnatii Ungariei in cele mai mari lucruri ale patriei lor, de cate ori aduce lips'a cu sene? au nu Eminentia sa primatele dela Strigónu? — Si cine a datu tonulu conferentiei regnicolare din Alba in Fauru 1861? Au nu Escelentia Sa episcopulu r. c. alu Transilvaniei Dr. Haynald? pre carele numai inaltierea la episcopia la facutu transilvanu, si alta inaltiare mai mare eara 'lu va face, póte ungrénu póte austriano etc. Si toate aceste se primescu de bune si cu multumita dela patrioti; eara noi se nu avemu cuventu, si iniriurinta in afacerile comunei si a tinentului, in cari nu numai servimú cá preuti, precum premiseramu, ci avemu si posesiunile noastre si purtamu si grautatile amesurate? Noi dela dreptulu nostru, recunoscutu prin lege, pentru ca suntemu preuti, nu ne vomu retrage si nece vomu suferi, cá acela se ni se subtraga de catre nimeni si credemu, ca cá preuti nu vomu avé iertare, a nu spune si a nu areta poporenilor nostri, de cate ori cere trebuintia, drepturile, ce le asecuredia lorú legile patriei. Ferésca Ddien! cá unulu séu altulu din sénulu nostu in gratia ori cui, se ascundu dela poporeni sei cele ce poftescu legiuitele lorú interese, seu cá tocma se i deduca in orbire, si in retacire pentru pri si cine. — Aaron preutulu si oratorulu urmá chiamarei lui Moise gangavului, mérse si solicitá la Faraonu pentru lasarea Evreiloru din sclavia Egipteniloru, apoi noi se nu fimu telmacitori po-

porului nostru intru cele ce sunt pentru legiuit'a lorú indreptatire?!
(Va urmá.)

DECISIUNEA

comitetului districtului Cetatii de pétra in
19. diec. 1861.

La cererea reprezentantiloru poporului, H. Sa D. capitanu supr. Sigismundu de Popu cu totu magistratulu remanendu in posturile sale, s'au dechiaratu, ca deca poporulu asia voiesce, voru functioná si mai in colo, si voru implini poruncile mai inalte, pana candu, dupa cum s'a apromisu, cauzele natiunalitatiloru si altele mai multe ale patriei se voru decide prin dieta, care speramu, ca catu mai curundu se va conchiamá.

Dupa acestea proieptandu-se de bravulu si curajosulu nostru protonotariu district. Andreiu Melanu de Magureni, cá se se faca o adresa catre Mai. Sa ces. reg. apostolica pentru gratiós'a conchiamare a dietei transilvaniei, care dupa mai multe desbateri infocate pro si contra s'a si acceptatu, si adres'a compunenduse de densulu, s'a si tramisu, precum urméza:

Cesareo Regeasca si Apostolica Maiestate
Preaindurate Rege alu nostru!

Dupa ce natiunea romana in Transilvania, marea e precumpanitória in tier'a acést'a, si cu toate ca acum unu anu intregu a trecut, de candu Maiestatea Vóstra preindurate rege prin preinalt'a diploma vati induratu a restitui constitutiunea, sub aceea conditiune, cá in constitutiunea vechia se se faca stramutari aduncu taliatórie, asia catu celi lipsiti pana acum de binefacerile constitutiunei, de acum inainte se se primeasca intre murii constitutionalu: pana acum pe lunga cea mai mare incordare a puteriloru sale n'au pututu midiuloci o adunare nationala, séu dietala remnala, in care ea dupa proportiunea inteligintiei, averei, si numerului seu fačia cu ceilalti locuitori ai Transilvaniei, se póta fi reprezentata, si asia sesi fia formulatu dorintiele sale; si dupace comitatele Transilvaniei nu sunt asia constituite, cá macar in aceste se fia natiunea romana cuvenintiosu si dupa proportiune drépa reprezentata, cá bater prin jurisdictiuni sesi póta asterne gravaminile sale inaintea auctoritatiloru competinte: Districtulu acesta ai carui locuitori cu neinsemnata esceptiune sunt ró-

mani, carii de consangeniilor lor cu cari peste mai multe secole s'au impartasit in vitregimea nereconciliaverei sorti, care cu greutate mai nesuferibile au apasatu umerile natiunii romane; — nepotendu fi neinteresati pentru sörtea acestor consangeni ai sei, dela a caror fericire depinde si fericirea lor, ca de nu va fi fericita natiunea romana in Transilvani'a, unde e in majoritate, cum vomu puté noi in alta tiéra, unde suntemu in minoritate, nutri speranti'a de fericire? cu omagialu devotamentu cá corporatiune autonoma indresnesce asi redica umilit'a voce lunga consangeniilor sui din Transilvania, asternandu petitiunea acést'a inaintea preinaltului tron alu Maiestatii Vöstre.

Cesareo regésca Maiestate, rege alu nostru! Vechi suntu gravaminele natiunii romane si dure-rose; dupa constitutiunea de pana acum nu au fostu reprezentati cá natiune nicairi; nunumai ca n'au pututu cá atare vorbi, ci si suspinile iau fostu amenintiate cu vindicte.

In anulu 1848, candu postulatulu tempului a derimatu murii feudalismului, natiunea rom. a careia cea mai mare parte a gemutu sub catusiele acestui vitiu omenescu, au diaritu pugintica lumina a lucéferului libertatei, dar' iata, ca necrutatiórea sörte aduse celu mai grosavu noru, care pe nevedütü au invalidu stéu'a fericirii romanului!

Prin o dieta pe bas'a aristocratica constituita, fara cá se se fi ascultatü dorintiele romanilor cá ale unui poporu ce formézá in asta tiéra majoritate — s'a decretatu uniunea; si apoi s'a decretatu desrobirea pamentului asia numitu iobagescu pe lunga desdaunare.

Desdaunarea in bani amu platitu o pe lunga tóta seraci'a cu totii asemenea; dar' nationalitatea politica a romanilor, asemenea cu celelalte trei nationalitati nu o au recunoscutu si inarticulatü, si aceea e temeiulu pentru ce nui indestulatü romanulu din Transilvani'a cu decretarea uniunii, si pentru ce plange si se tanguescé pana in diu'a de astadi.

Dreptu, ca Transilvani'a a fostu o tiéra basata pe egalitatea natiunilor; cu acelu pecatu, ca natiunea romana, care a primitu pe celelalte-natiuni in sinulu ei, a fostu dupa conventiunea nedrepta din an. 1437 lapedata si eschisa dintre celea trei nationalitati; ca nu acelea au fostu 7 pecate de capetenia ale Transilvaniei, precum dñeu publicistii magiari, ca au avutu trei nationalitati si patru religii, dar' acela

a fostu alu 8-a si celu mai mare pecatu strigatoriu la ceru, ca cea mai vechia natiune a fostu calcata si stérsa, carea dupa stergerea iobagiei cu dreptu a speratu inarticularea s'a intre celealalte-natiuni de sine statatóre. Si cu ce se defendédia uniunea si adí? se aperá cu legalitatea, dicandu: ca uniunea a fostu decretata prin dieta si sanctionnata.

Diet'a macarca a fostu legala, totusi nu a fostu indreptatita si autorisata a incorpora Transilvani'a catra Ungari'a in contra vocei celor nereprezentati, manifestate dietei prin o deputatione numerósa.

Loialitatea, dreptatea si politic'a cea sanetósa ar' fi adusu cu sine, cá antaniu ea se stérgea iobagiea, apoi fiindca au fostu redicati intre nobili ar' fi fostu cuviintiosu ai condona, — pana ce sar' fi regulatu legea alegerei intru o diet'a pe representatiunea intregului poporu constituitá, — cu asemenea drepturi de alegere cum au avutu si nobilii. Si astufeliu si dupa aceste procedure a decide intr'o dieta constituante asupra trebilor comune.

Dar' fiindca insusi prin Maiestatea Vóstra preindurata, rege prégratiosu, s'a inpedecatu uniunea, s'a asiguratü autonomi'a Transilvaniei, numai aceea le lipsesce acuma romanilor, cá intr'o diet'a dupa dreptate reprezentati, dinpreuna cu celelalte nationalitati, se decida despre sörtea sa si a Patriei.

Locuitorii distriptului acestuia vedindu, ca deputationile natiunii romane, cari s'au infacisiatu cu petitiuni inaintea preinaltului tron, pentru interesele natiunii sale, se dice, ca numai din capulu lor ambla, eu tóte ca si prin organele publicitatei au fostu rediemati; si prin Maiestatea Vóstra prégratiosu primiti; si vedindu, ca tréb'a natiunii nu inaintéza, inca in vér'a trecuta au asternutu o petitiune la diet'a tie-rei cu acea dorire, cá sa se conceada romanilor unu congressu; si dupa ce Transilvani'a n'a fostu reprezentata au asternutu o alta petitiune, la preindurata C. S. Maiestate Vóstra cu acea umilita rugare, cá se ve indurati pregratiosu a dispune, cá si acei romani, cari nu suntu reprezentati la diet'a Ungariei, se se póta dimpreuna cu celi reprezentati coaduna la unu congressu nationalu generalu.

Dar' dorere! prin dieta ni s'a retramisü rugarea nedesfacuta, pentru ca a fostu adresata in limb'a romana si, pe candu o am tramisü a doua óra, diet'a s'a desfiintiatü si asia n'am ajunsü doritulu efectu.

Acum, dupace preagratiós'a Maiestatea Vóstra

v'ati induratu a concede tienera unei diete in Transilvani'a si dupa ce tienera dietei acesteia pe timpul nehotaritu s'a amanatu : cu supunere omagiala ne rogamu la Maiestatea Vóstra se ve indurati a dispune, cá diet'a Transilvaniei dupa putintia in celu mai scurtu timpu, pe bas'a egalei representatiuni se se adune, pe lunga o lege electorala egalitatiei natiuniloru favoritóre, cá si natiunea romana in Transilvani'a ca si celelalte natiuni in tieri autonome a coronei santului Stefanu rege, pe cale constitutiunala se póta realiza dreptulu egalei indreptatiri si prin urmare fericirea sa si a celorlalte natiuni surori. Cu omagiala supunere remanemu. Ai Maiestatiei Vóstre c. r. apostolice celi mai credintiosi suditi. Comunitatea cetatei de pétra. (Kóvár.)

P R E M I U

de simtiu nationalu la o juna romana.

Cu ocasiunea violarii internatului de fete din Iasi prin fortia politienésca, dupa ordinile ministeriului greco-rusu, mai multe fete avura animosia a infrunta in faéia pe strainu si ai declara, ca suntu fice de romanu, ca au suptu lapte de romanu, si prin urmare voru o educatiune romana ; intre cele ce vorbira mai cu anima si mai romanesece, cea d'antaia fú domniórá Cornelia Boierescu. Cetatiani din Bucuresci, in ale caroru anime avu resunetu astu energicu faptu, deschisera o subscriere spre a tramite junei romane unu micu semnu de aducere aminte ; aceasta mica suvenire este unu orologiu : pe o parte sunt scrise in reliefu cuvintele : „suntemu fice de romanu, lapte romanu amu suptu dela momele nóstre“ pronuntiate in díu'a de 18. Ianuarie de jun'a romana ; de cealalta parte suntu sapate urmatórele vorbe. „Cornelia Boierescu, pentru virtuteai de romana, suvenire dela cetatiani din Bucuresti 1862 Ian. 30,“ si in fine, pe medalioanele de la catenela (lantiulu) orologiuului suntu sapate initialile sale. Acésta mica suvenire este insoéita d'unu albumu in care se afla adres'a urmatóre acoperita de mai multe sute de semnaturi, de deputati, ómeni de litere, dómne, comercianti, etc. prin care multiimescu junei romane si consóéieloru ei de romanésca loru purtare. Eata aceea adresa.

Domnióreii. Cornelia Boierescu.

Demn'a si patriotie'a Ta conduita si aceea a

consóéieloru Tale candu cu violarea asiliului in care studiati, a desteptatu o vina simpatia in anim'a conpatriotiloru vostri de dincóce de Milcovu si a intaritu in ei credinti'a, ca díua regenerarii e aprópe.

Candu pentru apararea unei cause sante, femeile se punu suptu stendardulu nostru, causa ne este pe diumetate castigata ; dar' candu, ca la 18. Ian. junele fete punu inocinti'a loru alaturi cu puterea nóstra, victoria este sigura.

Juna romana, bine cuvintata fia mana ce tea purtatu in sinulu seu ! Bine cuvintata fia aceea ce au veghiétu asupra juniloru tei ani ! bine cuvintata fi tu, nobila copila, tu si consóéiele tale ! Bine cuvintata este Romani'a ce va vadiutu nascundu !

Candu, pe unu ceru nourosu se arata inainte de amiédí unu punctu albastru, lucratorulu de pamentu predice o dí frumósa ; patri'a nóstra este inca in diminéti'a s'a, si cerulu seu a fostu nourosu ; juna fata, tu esti acelu punctu albastru, si, lucratori a i santei cause, noi, áfirmanu, ca díu'a Romaniei va fi frumósa.

Cá unu micu semnu alu simtiemintelorú nóstre de sincera simpatia, primesce astu orologiu ; la ori ce punctu se va arátá minutariulu seu, fi sigura ca 'n acea óra te purtamu in animele nóstre. Faca cerulu cá in curundu acestu orologiu seti arete óra deplinei regenerari a Romaniei !

Fondulu Sincaianu.

(Urmare din Nr. tr.)

Dela Craiov'a au binevoitu a contribui urmatórii Domni, cari se intereséza de totu ce se face spre binele si luminarea natiunei.

DD. Sim. S. Mihali 1 galb. filiu — seu Sept. Ferentiu M. 7 sf., I. Fauru 1 galb., Constantinu Olteanu 1 galb., I. Lugosianu 7 sf. (si postportulu) Sum'a 4 galbini.

Din M. Geza : D. Ioane Bradu Deregatoriu com. si insp. sch. 1 fl. v. a. (Va urmá.)

O D A

catra Escel. Sa conte Alesandru Sterca
Si lutiu de Carpenisiu, Mitropolitulu
romaniloru.

„Vade — ad populum meum.“
Amos c. VII. v. 15.

Oh Mus'a mea crestina ! voiesce anca-odata

Cuvinte 'ncantatórie, si frase a-mi spirá,

Pe córdele-argintie, cu anima esaltata

Se potu sunóre canturi, in imni a resuná.

Pre cin' se naltie primulu acordu alu lirei mele?!
 Pre Dieulu pré potinte, eternulu imperatu,
 A ginteloru sperare, ce siede peste stele,
 Si din nimicu cu o boce o lume a creatu!

Mii patimi cercetatu a iubit'a mea natiune,
 Dar' spiritulu Lui peste romani s'a leganatu,
 Si dupa atate rele, si a seclieloru furtune
 Romanulu antecu astadî mai mandru a 'nviétu.

Resunu si despre tine, oh Siuluti u generóse!
 Ce te ai ivitu ca'n ceruri unu splendedu meteoru;
 Resunuti cele fapte, bravure glorióse,
 Tu fal'a si decorea strabunului poporu!...

Candu gintea apasata gema in agonia,
 Cadîuta 'n desperare de unu dulce viitoriu,
 Atuncia ei tramise a cerului Proni'a
 Sei fii Arune, Moise, unu faru linatoriu!

Si tu petrunku la sufletu de 'naltati misiune,
 Te lupti cá unu Apostolu, te lupti neincetatu;
 Numai se scapi odata prescump'a ta natiune
 Din clestele, in care dusmanulu o a 'nferatu.

Celu carele sacratu-ai atale teneretie
 Spre gloria romanimej, si alui Dumnedieu,
 Nu pausi nece acuma in grele betranetie,
 Candu plete argintie acoperu capulu teu.

In peptuti si astadî arde dorerea milenare
 Acestei ginte brave, si alu patriei amoru,
 Si 'n ochiiti cure riulu de lacrima amare,
 Ce vérsa acum de vecuri acestu cadîutu poporu!

Altarele presante, cari sét'a Inemica
 In tempuri viforóse, impiu le a surupatu,
 Denou adî mai maretie, mai mandre se redica,
 Chiamandu toti fiii gintej strabune la sacratu!

Si fumulu de arderi sacre cu usióra aripare
 Ascinde cá si o ruga la 'naltulu Domnedieu

Melchisedecu marite! la ceste noue altare
 Pre tine providinti'a te a pusu de Archireu!

Prin arderile tale, si fapteleti marite
 Se decorezi poporulu de viscole batutu;
 Se versi o 'nsufletire in spirtele adormite:
 Spre a sierbi natiunei, din care s'au nascuto!

Si 'n giurulu teu privesce parinte venerande!
 Ca cumu se aduna óstea de bravi invetiacei,
 Severe caractere, ingenie mirande,
 Iacobi carunti de díle, si Davidi teneri.

Suntu gal'a toti, seti urme in ori si ce furtune,
 Spre a aperá dreptatea in contra de dusmanu;
 Ca-ci sangele ce curse in venele strabune,
 Traiesce anca si astadi in fiii lui Stefanu.

Mergi dara inainte! in calea ta marita;
 Fidelu te va petrece amórea de unu poporu;
 Er' déca vei apune, — pe pulbereati recita
 O ginte va versare amare lacrimiori.

Marirea Ta voru spune a patriei hotare,
 Candu spiretuti cu Isusu in ceriu va 'mperati;
 Din viet'i'a Ta nepotii tardii voru invetiare:
 Cum debe totu romanulu natiunea asi iubi!

Poetii romanimej, in tempuri mai frumóse
 Te voru mari pe lira cu imnu resonatoriu,
 Si voru cantá atale bravure grandióse,
 Scitandu posteritatea: se calce 'n urm'a loru! .

Si acum primesce brave! cunun'a ebenina,
 Pletita din florice de aduncu devotamentu,
 Ce umillitu ti-o 'ntinde Camen'a mea crestina,
 Oftanduti traiu ferice de Nestoriu pe pamentu.

Tardîu se lasi natiunea! ér' déca o vei lasare,
 Trecundu la dieitate, de unde ai venitu,
 Se poti din ceruri 'nalte privi cu desfatere,
 Pe vétr'a stramosiéscá, la unu populu fericitu!
 Vien'a Iustinu Popfiu.

Mai rebdati, ca ve voiu desdauna. Red.